

ALKUSANAT

Julkaisin vuonna 2003 kirjan *Vastatulia inhimillisen kasvatuksen ja koulutuksen puolesta*. Kantavana ajatuksena oli turvallisen lapsuuden, oikeudenmukaisen koulujärjestelmän ja sivistysyliopiston puolustaminen. Halusin sytyttää vastatulia kovia markkina-arvoja ja kaikille elämäniloille tunkeutuvia tehokkuusvaatimuksia vastaan.

Suomi on jatkanut kulkuaan kohti yhteiskuntaa, jossa vahvat oman edun tavoittelijat menestyvät. Itsekäs ahneus ja omien etujen kahminen tapahtuvat nyt yhä selvemmin yhteisöllisyyden ja inhimillisyyden kustannuksella. Yliopistoista on tehty tasavertaisuuslupausten saattelemina liikeyritysten tapaan toimivia tuotantolaitoksia. Tärkeintä tuntuu olevan maine ja kunnia hinnalla millä hyvänsä.

Sivistys on heitetty tien oheen, ja luovuudesta on tullut tyhjä mantra juhlapuheisiin. Muutoksen arkkitehdit tuskin edes ymmärtävät, että heidän menestyspuheita, tehokkuutta ja innovatiivisuutta pursuavat visionsa ovat kuin kopioita luovuuden tappamisen käsikirjasta. Elämä on täynnä tuottamista, kilpailua, pinnallista ja uhkaava arviointia ja kiirettä.

Tyhjille ”huippupuheille” voisi hymyillä, mutta kun ne muuttuvat todeksi, arkielämää sääteleviksi säännöiksi, hymy hyytyy. Huippututkija, huippujohtaja, huippumannekiini, huippuoppilas... Kuka antaisi ihmiselle aikaa ja vapautta luoda, kasvaa aikuiseksi luonnon aikataulun mukaan ja nauttia sekä itsensä toteuttamisesta että muiden ihmisten antamasta yhteisöllisyydestä?

Tämän kirjan nimi on *Vastaiskuja – Inhimillisen elämän puolesta*. En halua iskeä ketään iskemisen ilosta, mutta en suostu alistumaan sanattomana niille iskuille, joita meille jaellaan muka välttämättömyyden pakosta tai peräti ”yhteisen hyvän” nimissä.

On vastenmielistä, että kovien arvojen sumuverhoksi on nostettu pehmeitä puhuvia saarnamiehiä. Näinkö ymmärrystämme aliarvioidaan? Emme tarvitse epärealistisia harhanäkyjä emmekä valheellista kaunomaalailua. Tarvitsemme rohkeaa toimintaa ihmisyyden ja sivistyksen puolesta. Nöyristely on inhimillistä mutta turmiollista. Kaiken epäily on vainoharhaista, mutta vallan korkeuksista satelevia valheita tulee sanoa valheiksi. Satu alastomasta keisarista on ajankohtaisempi kuin koskaan.

Jokainen valitsee tiensä. Itse toivoisin, että Suomi valitsisi aidosti tien, jossa heikkolahjainen lapsi, älykäs monilahjakas nuori, hauras vanhus, etevä tutkija ja menestyvä liikemies ovat yhtä arvokkaita ihmisiä. Tällä tiellä autetaan heikkoja ja tiensivuun hylättyjä. Tällä tiellä arvostetaan niitä omalla työllään vaurastuneita menestyjiä, jotka ovat säilyttäneet inhimillisyytensä ja sivistyneisyytensä. Tällä tiellä ei palvota minä–minä-tautiin sairastuneita ihmisiä, jotka katsovat oikeudekseen käyttää muita astinlautoinaan kahmiessaan rahaa ja vaikutusvaltaa.

Kirja koostuu enimmäkseen kolumneistani Opettajassa, Pohjalaisessa ja Ylen radio ykkösellä vuosina 2006–2010. Mukana on myös julkaisemattomia tekstejä, mielipidekirjoituksia sekä yksi Kasvatuslehden artikkeli, ”Minun yliopistoni”, vuodelta 2009.

Ensimmäinen luku kuvailee niitä nykyarvoja, jotka vaikuttavat elämäämme kodeissa, kouluissa ja työelämässä. Koska olen tehnyt elämäntyöni opettajana ja kasvatusalan tutkijana, luvut 2, 3 ja 4 käsittelevät lasta, koulua ja korkeakoulua. Luvussa 5 yritän olla sekä hauska että sarkastinen, mikä on tietenkin uhkayritys. Vaarana on, että rivien välejä ei osata lukea.

Luku 6 on omistettu kotikaupungilleni Vaasalle. Kirjoitan siinä myös henkilökohtaisista asioista: suvustani, sairastumisestani ja pa-

♦ VASTAISKUJA

ranemisestani. Toivon, että kokemukseni saavat lukijan ajattelemaan omakohtaisesti, mikä elämässä on tärkeää ja mikä turhaa.

Elämää ei pidä pelätä. Vuodet eivät vieri, vaan ne kiitävät. Elämätön elämä katkeroitaa mielen. Sairaus, vanheneminen ja kuolema ovat osa elämää. Paha kääntyy usein hyväksi: vakavatkin sairaudet voidaan parantaa, ja rikottu lapsen tai nuoren mieli eheytyy, jos ympärillä on hyviä, turvallisia ihmisiä. He eivät vaadi eivätkä tuomitse, vaan he välittävät ja rakastavat.

Olen jo vanha mies ja haluaisin viisastua. Siksi kirjoitin luvun 7 viisaudesta.

Kotona Vaasassa marraskuussa 2010

Kari Uusikylä

Omistan kirjan Katriinalle, rakkaalle sisarelleni